

Délkelet-ázsiai könyvtári körkép

Vietnam, Maláj Államszövetség, Dél-Korea és Szingapúr
(Szakirodalmi szemle)

SONNEVEND Péter

peter.sonnevend@com

Ez a távolinak tűnő régió egyre többet hallat magáról gazdaságban, kultúrában, sportban. Könyvtári áttekintésünk nem törekedhet még viszonylagos teljességre sem: inkább érzékelteti egy gyors átmenetet élő világ mozgási irányait. Példaországaink a fejlődés határozott, helyenként lenyűgöző jegyeit mutatják, viszont a még egyértelműen „fejlődő” országokat nem válogattuk be. Ezek problémája egész más szinten jelentkezik (a lakosság élelmezése, az írástudatlanság felszámolása stb.).

Amit az alábbi szemlézett négy ország mutat – az infokommunikációs eszközök terjedésétől a szűkebben vett könyvtári teljesítményig –, az némelyeket talán meg is lephet.

A Csendes-óceán nyugati partjainál fogunk járni. Minden szempontból rendkívül változatos vidéken: ősi civilizációk, mély vallási hagyományok (taoizmus, buddhizmus, iszlám, kereszténység...), drámai történelmi küzdelmek – hódítások és szabadságharcok –, s egy mostanában gyorsuló gazdasági feltörekvés a perifériáról (az egykori gyarmati kiszolgáltatottságból, leigázott, elmaradott állapotból) a centrum irányába, a világszínvonal elérése végett.

Eddig szakmánkban alig emlegetett térség adja a világ egyik „bezzeg” közkönyvtárügyét? Fantasztikus, modern könyvtárápületek? A világ élenjáró országaival versengő infokommunikációs trend? Hazai könyvtári világunk tájolásához ezentúl netán újabb „iránytű” is szükséges: az angolszász és skandináv célpont mellett most akár egy Délkelet-Ázsia felé mutató is?

Vietnam

Általános ismertetés

Vietnam hazánk területénél három és félszer nagyobb (330 ezer km²), az egyenlítőhöz közelítő, hosszan elnyúló tengerparti ország (a legnagyobb távolság észak-déli irányban: 1657 km). Lakossága gyorsan növekszik (évi átlag egy millióval), 2006-ban becslés szerint 85 millió lehet (1979: 52, 1985: 60, 1995: 75 millió), a népsűrűség így az itthoni duplája. A többség vietnami, pár százalékot jelent együttesen a kínai, a khmer és a hegyi törzsek népessége. A harminc év alattiak a lakosság közel felét teszik ki, ami az új technika (mobiltelefon, internet) terjedése szempontjából az utóbbi években különösen pozitív hatást gyakorolt. Az ország gazdasági teljesítménye 235 milliárd USD, ami azt jelenti, hogy egy főre számítva elérheti a háromezer (1990-ben még csak 300) dollárt (az óvatosabb amerikai források a GDP-t reálértéken számolva 53 milliárd dollárban adják meg, így az egy főre jutó érték csupán 640 dollár). A munkaerő nagyobbik fele (60%) a mezőgazdaságban tevékenykedik, miközben annak nemzetgazdasági eredménye az egész GDP 20%-a. Városokban él a lakosság negyede-harmada. Millión felüli a déli főváros, Ho Si Minh-város (közel 4 millió lakos, régi neve Saigon), az északi Hanoi, a tényleges főváros (közel 3 millió), valamint Haiphong (1–1,5 millió lakos). A fejlődés jeleihez tartozik, hogy a 16 millió vezetékes telefon mellett már tíz millió mobil

telefonról és 14,5 millió internethasználóról szólnak az adatok. A vietnami hírügynökség 2007. február 17-i közleménye szerint ehhez egyedül 2006-ban újabb 10 millió (!) előfizető járult, ami kiemelkedő gyorsulást mutat. Az infokommunikációs gazdasági terület 2 milliárd dollár külföldi beruházást kapott, ennek eredményei lassan megnyilvánulnak mind több területen (több milliárd dolláros hardvertermelés, 350 millió dolláros szoftverelőállítás). 2006-ban mindössze 300 ezer széles sávú internetelőfizető volt, számuk idén várhatóan egy millióra növekszik.

Több millió háborús rokkant él az országban, újabban a könyvtári ellátásban is figyelmet fordítanak rájuk. Az évtizedekig tartó – 1975-ben véget ért – háború nyomaihoz tartozik, hogy a hadsereg létszáma még mindig meghaladja a népesség egy százalékát. A tipikus fejlődő ország (a GDP nagysága alapján 36., egy főre számítva 123. helyen a világban) számos nemzetközi mutató szerint még szerény helyet foglal el (pl. a versenyképességet kifejező komplex mutató a 77. helyre teszi), ugyanakkor fejlődése az utóbbi évtizedekben töretlen, évi 10%-ot megközelítő tempót mutat. Ambiciózus terveik szerint 2020-ra fejlett országgá kívánnak válni. Tíz éve még a lakosság bő egyharmada számított szegénynek, ma már csak ötöde.

Könyvtári helyzetkép

Az ország közigazgatásilag 57 tartományra és négy kiemelt városra (a három már említett, milliós városhoz csatlakozik még Da Nang) tagolódik, ami a közkönyvtári szervezet vázát is jelenti (a tartományok további hatszáz járásra, illetve tízezer településre tagolódnak). A közkönyvtárakat – országos központként – a Hanoi-ban működő *Nemzeti Könyvtár* irányítja.

Néhány fontosabb szám: négy könyvtári hálózatban összesen több mint 20 ezer könyvtár működik:

- 13 500 iskolai könyvtár,

- 7500 közkönyvtár,
- 1500 könyvtár a hadseregben,
- 250 felsőoktatási könyvtár, országos szakkönyvtárak (műszaki, orvostudományi)
- 300 egyéb szakkönyvtár.

A közkönyvtárak számos típust ölelnek fel a községitől és kulturális csónakkönyvtártól a városi és tartományi könyvtárakig (a hierarchikus szervezet követi a közigazgatás felépítését). E hálózat része a postai irodákban működő mintegy 4500 szolgáltatóhely. A kis helyi könyvtárak költségvetése helyi hozzájárulásból kerül ki, ami értelemszerűen elég nagy bizonytalanságot eredményez. A községi települések 40%-a pedig egyáltalán nem vállalta 2001-ig saját könyvtár működtetését, aminek következtében egyelőre tízmilliók vannak kizárva a könyvtári alapszolgáltatásokból is. Ennek elensúlyozására megkezdődött a mobil könyvtárak létrehozása, egyelőre néhány száz darabról tudni. 2000-ig mintegy négyszáz járási könyvtár kapott anyagi támogatást a központi kormánytól (kb. 35 millió USD nagyságrendben: ebből 23 millió ment a több ezer postai szolgáltatás létrehozására, 4 millióból 11 ezer iskolai könyvtár állományát bővítették stb.).

Újabban évente 50 új könyvtárat építenek a települési könyvtárak körében. Az egész országban közel 500 gyermekeknek felszerelt olvasóterem található. A legfrissebb adatok szerint a közkönyvtárak egy év alatt csaknem 40 millió könyvet kölcsönöznek. Ennek növekedését nyilván hátráltatják a szerény állományméretek (egy olvasóra átlag 0,22 kötet jut).

A nemzeti könyvtár (Vietnami Nemzeti Könyvtár = VNK, Hanoi) gyűjti be a köteles példányokat (éves szinten a 45 állami kiadótól 10–11 ezer kötet, továbbá 5–600 időszak kiadvány és 500 doktori disszertáció érkezik). A nemzeti könyvtár állományi adatai: 1,2 millió kötet (760 ezer cím), 11 ezer doktori értekezés, 8 ezer kurrens időszak kiadvány. Megkezdődött a nemzeti impresszum adatbázisba vitele (2003: 230 ezer könyvről, 6200 időszak kiadványról, 11 ezer

doktori értekezésről). A kurrens nemzeti bibliográfia füzetei havonta látnak napvilágot (az elektronikus változat is elérhető CDS ISIS szoftverrel felszerelt nagyobb közkönyvtárak számára). Hozzáálltak a doktori disszertációk referátumainak adatbázisba viteléhez. Sikerrel befejezték a 2001–2004. közti információs infrastruktúrafejlesztési projektet. A következő időszakban mintegy hat tartományi könyvtár számítógépesítése kerül napirendre. A külfölddel történő információcserét nyilván hatékonyan elősegíti, hogy a nemzeti könyvtár 2006-ban megjelentette a Dewey-féle tizedes osztályozás (DDC) vietnami fordítását az OCLC-vel együttműködésben. Számos nagy tudományos könyvtár is hozzáállott digitális könyvtárának kialakításához. A nemzeti könyvtár alapterülete 2004-ben 17 ezer m², összesen ezer olvasóhelyet biztosítva (nyitva tartás minden nap 7.30-tól este 7-ig). Olvasójeggyel rendelkező 2003-ban közel 31 ezer fő, a teljes látogatási szám elérte a 400 ezret. A VNK csak 2003-ban 3,3 millió amerikai dollárnak megfelelő értékben vett részt nemzetközi projektekben.

A nagyobb könyvtárak közé tartozik a déli főváros korábbi nemzeti könyvtára, amely ma Általános Tudományos Könyvtár néven működik (800 ezres állomány), továbbá a legnagyobb egyetemek könyvtárai (a Hanoiban székelő Vietnami Országos Egyetem Könyvtárában 1,4 millió kötet van).

2001-ben a kormány első ízben bocsátott ki *rendeletet a könyvtári rendszerről*, meghatározva a könyvtár küldetését, a lakosság jogát a könyv- és újságolvasásra, kiemelve a tudás terjesztésének átfogó jelentőségét. A rendelkezés végrehajtására ötéves könyvtárfejlesztési tervet is elfogadtak.

A hadsereg másfélezer könyvtárából mintegy 50 számít központinak, ezek egyenként 200–300 ezres állományt gondolnak.

A kilencvenes évek első felében – az ausztrál kormány anyagi és szellemi támogatásával – megkezdődött a vietnami felsőoktatási könyv-

tárak számítógépesítése. Ebben a munkában külföldi szakemberek is részt vettek, miközben a nagyobb vietnami könyvtárak – Nemzeti Könyvtár, egyetemi könyvtárak, a Vietnami Tudományos és Műszaki Információs Központ (VTMIK) – álltak a folyamat élére. Fontos az 1979-ben létrejött országos orvostudományi könyvtár ezirányú aktivitása is. Ezzel összefüggésben megfogalmazták, hogy nemzetközileg elfogadott szabványokat kell a vietnami könyvtári munkában is érvényesíteni (ISBD, MARC stb.). Elkezdődött a Vietnami Könyvtárosok Szövetségének létrehozása. A könyvtárosi létszámról nincsenek hozzáférhető átfogó adatok, de ezek szerénységére utalhat, hogy 126 orvostudományi (kórházi stb.) könyvtárban 276 szakember dolgozik.

A VTMIK kiemelkedő szerepet játszik a digitális, elektronikus információszolgáltatás fejlesztésében: a legfontosabb külföldi adatbázisok (CA, Derwent, Compendex stb.) hasznosításán túl számos elektronikus híradót és szakfolyóiratot bocsát ki, továbbá különféle szakterületek bibliográfiai és faktográfiai adatbázisait gondozza. Itt építik a külföldi folyóiratok lelőhely-adatbázisát is (hatezer folyóirat jár az egész országba).

A könyvtáros szakemberek képzése főiskolai szinten mondható elterjedtnek: ezt a képzési szintet hat egyetem, illetve főiskola vállalja (Hanoi Kulturális Egyetem, Vietnami Országos Egyetem, Ho Si Minh-városi Kulturális Főiskola stb.). Három egyetem pedig mester-fokozatú képzést is vállal (kettő Hanoi-ban, egy a déli fővárosban). A legújabb fejlemény: 2005-től mester-, illetve doktori tanulmányok végzésére indultak többen Új-Zéland és az USA egyetemreire.

Vietnam igyekszik a nemzetközi együttműködés előnyeit is kamatoztatni: elsősorban a délkelet-ázsiai könyvtárakkal, de ezen túl ausztráliai, európai és amerikai partnerintézményekkel is egyre több kapcsolatot hoznak létre; a vietnami előadók beszámolnak az IFLA közgyűlésén

legújabb szakmai eredményeikről stb. Újabban a CONSAL, a délkelet-ázsiai könyvtári kongresszus (Congress of Southeast Asian Librarians) digitalizálási programjához kapcsolódva angol nyelvre fordított vietnami könyveket tesznek közzé. Számos humanitárius (főként amerikai) szervezet is fontosnak tartja a vietnami lakosság ilyen irányú segítségét (egyebek mellett a Ford Foundation 2004-től tudományos folyóiratok előfizetését vállalja át 21 társadalomtudományi könyvtár számára).

A nemzetközi együttműködés jogi alapjait erősíti, hogy Vietnam 2004-ben csatlakozott a szerzői jogokat szabályozó Berni Konvencióhoz.

2006. augusztus végén a vietnami amerikai követség közreműködésével országos könyvtáros konferenciát rendeztek Ho Si Minh-városban a Természettudományi Egyetem épületében több száz vietnami szakember részvételével. A felszólalók egyhangzóan sürgették a minél határozottabb könyvtári modernizációt. Jelen volt és felszólalt *L. Burger*, az amerikai Könyvtári Egyesület elnöke, aki a könyvtáros egyesületek fontos szerepét emelte ki az információs társadalom megteremtése terén.

Bibliográfia

Brennen, Patrick W.: The medical libraries of Vietnam – a service in transition. In: Bulletin of the Medical Library Association, 1992. vol. 80. no. 3. p. 294–299.

Denison, T. – Robinson, M.: Breaking ground: library system's implementation in Vietnam. In: Proceedings of the 12th Victorian Association for Library Automation Conference 3-5 February 2004. Ed. T. Denison. Melbourne, 2004. p. 1–14.

The Dewey Decimal Classification debuts in Vietnamese. <http://www.oclc.org/news/releases/200635.htm> (2006. december 30.)

The Internet in Viet Nam - <http://web.amnesty.org/librasry/index/engasa410082006> (2006. december 30.)

Lam, V.T.: A national library association for Vietnam. In: New Library World, 2001. vol. 102. no. 7–8. p. 278–282.

Lam, V. T.: Library development in Vietnam: urgent need for stan-

dardization. In: LEAF (Library and Education Assistance Foundation for Vietnam)

MacMillan, S.: Library and information services in Vietnam: the basis for development. In: Libri, 1990. vol. 40. no. 4. p. 290–295.

National Library Conference paves way for Vietnam library globalization. <http://hochiminh.usconsulate.gov/utills.html> (2006. 12. 30.)

Nguyen, Thi Bac: Services for the blind in the public libraries of Vietnam: making Vietnamese public libraries more accessible to visually impaired people. In: 71th IFLA General Conference and Council. August 14–18.. 2005. Oslo. - Libraries for the Blind with Public Libraries

Overview on the activities of the National Library of Vietnam in 2003. In: CDNLAO Newsletter, no. 49. March 2004. <http://ndl.go.jp/en/publication/cdnalo/049/493.html> (2006. 12. 30.)

Pham, The Khang: Mobile libraries in Vietnam in 21th century. In: 67th IFLA Council and General Conference, August 16–25, 2001. Boston. <http://www.ifla/IV/ifla67/papers/003-147ae.pdf> (2006. 12. 30.)

U6: Annual report to CDNL 2003–2004. <http://www.nla.gov.au/lap/documents/vietnam06.pdf> (2006. 12. 30.)

Ta Ba Hung: Digital library development in Vietnam. <http://pnclink.org/annual/annual/2002/pdf/0922/12/d221204.pdf> (2006. 12. 30.)

Whetter, Arlene: Open access and information for development in Vietnam. <http://coady.stfx.ca/work/openaccess/assets/Open%20access%20vietnam.pdf> (2006. 12. 30.)

Maláj Államszövetség

Általános ismertetés

Malajzia az egyenlítő közvetlen közelében a Maláj-félsziget déli felét foglalja el (északról Thaiföld a szomszéd), – a félsziget délnyugati részén található Szingapúr. Az államszövetség másik része Borneo szigetének jelentős északnyugati részén terül el. Teljes területe 330 ezer km², hajszál híján azonos Vietnámmal. A lakosság száma megközelíti a 25 milliót. Önálló államisége idén lesz ötven éves. (Rövid ide-

ig az államszövetséghez tartozott Szingapúr is, azonban 1965-ben kivált belőle.) Az iszlám itt államvallás (muszlim a lakosság 53%-a), miközben jelentős kínai (27%) és egyéb kisebbségek lakják. A kínaiak alkotják több vonatkozásban a gazdasági-kulturális elit meghatározó rétegeit, – a kormányzat a következő időszakban a két meghatározó réteg közti jövedelmi rést szűkíteni szeretné. A maláj gazdaság – az 1997–1998-as megingás után – lendületesen fejlődik, mára a GDP összetétele (mezőgazdaság 10, ipar, illetve szolgáltatások egyaránt 45–45%) alapján ipari, maholnap pedig posztindusztriális fejlettségűnek minősíthető. Egyedül a telekommunikációs és multimédia iparág éves teljesítménye közel 30 milliárd dollár, az éves GDP csaknem 10%-a. A maláj kormányzat rendkívül lendületes programokat valósít meg több évtizede az oktatás és az információs társadalom erősítése érdekében, ami kedvezően befolyásolja a könyvtárak fejlesztését is. Az első országos olvasáskutatás huszonöt éve az írás- és olvasástudás elterjedtségét 74%-ban állapította meg. Tizenöt évvel később az újabb vizsgálat már 94%-ot mért, miközben a fiatal nemzedékek körében teljes körűvé vált. A maláj kormány ambiciózus távlati tervei szerint 2020-ig szeretnék felszámolni a munkanélküliséget és az elemi szegénységet, s emellett nemzetközi szinten is versenyképes egyetemeket fognak teremteni.

Könyvtári helyzetkép

A kilencvenes évek végén készült vizsgálatok szerint a könyvtárak igénybevétele 21%-os. Gyakorlatilag egy rövid nemzedék ideje alatt a maláj népesség sokoldalú készségekre és képességekre tett szert a modern társadalomban való helytállás érdekében. A ismétlődő olvasásnépszerűsítési kampányok élén az oktatási miniszter áll. A könyvkiadás egyelőre még szerényebb eredményeket mutat: az 1986-os kötelezpéldányrendelet értelmében a Maláj Nemzeti Könyvtárnak (MNK) beszolgáltatott könyvek száma a

kilencvenes évtized végén az ötezres nagyságrendet haladta meg. (A brit gyarmati időkben, már 1916-tól volt köteles példány rendelet, akkor a fővárosi (Kuala Lumpur) múzeum kapta a British Museum mellett a köteles példányokat.) A nemzeti bibliográfiai feladatokat 1966-tól teljesítik a MNK-ban (hivatalos születése: 1971, – itt készül a könyvkiadási statisztika is).

Az információs társadalom térhódításáról tanúskodnak a következő adatok: mind a mobiltelefonía, mind az internethasználók köre meghaladja a 10 milliót, vagyis a népesség bő egyharmadát.

Ma mintegy tízezer könyvtár működik az országban. Ezek döntő többsége iskolai könyvtár, s ezer köz-, 400 felsőoktatási, illetve 400 szakkönyvtárat számolnak. A közkönyvtári hierarchia: 14 állami (tartományi), 15 nagyvárosi, 50 feletti számú egyéb városi (meg ezek mintegy száz fiókkönyvtára), végül ötszáz falusi és száz mobil könyvtár. Bizonyos vallási közösségek is működtetnek közkönyvtári célzatú gyűjteményeket.

A közkönyvtári hálózat létesítése lényegében az 1955-ben létrehozott közkönyvtári egyesület erőfeszítéseinek volt köszönhető. A mai Maláj Könyvtári Egyesület elődje pedig ugyancsak 1955-ben memorandumot bocsátott ki a könyvtári ellátás megszervezése érdekében. A hatvanas évek második felétől szisztematikus munkával érték el a hálózat fokozatos erősítését (ebben az Unesco is tevékeny segítőként vett részt). A különféle könyvtárfejlesztési programok végrehajtása érdekében az állam (pontosabban: a tagállam, tehát nem a helyi önkormányzat és nem a szövetségi kormányzat, – vagyis ez egyfajta „ohiói modell”) magára vállalta a közkönyvtárak ügyét. A kilencvenes évektől egyre fokozódó állami kiadások segítették az átfogó hálózatfejlesztést és modernizálást. 2005-ben a kormányzat is elindított egy falusi könyvtárfejlesztési projektet mintegy 6,5 millió euró (1,6 milliárd Ft) nagyságrendben. A 2002-ben befejezett korszerű fővárosi könyvtáráépület szinte

szimbolizálhatja a több évtizedes lendületes fejlődés eredményeinek mai szintjét. A legutóbbi szövetségi ötéves terv (2001–2005) az országos digitális könyvtári ellátás megteremtését célozta. A szövetségi kormányzat a MNK-on keresztül jelentős összegeket oszt szét az országos közkönyvtári hálózat – főként infrastrukturális – modernizációjára.

A kiterjedt iskolai könyvtári hálózat rendkívül heterogén: pár száz kötetes minikönyvtáraktól teljesen automatizált, példásan szervezett információs központokig minden szint megtalálható. Nyilvánvalóan e nagyfokú szórás az adott iskola elhelyezkedése (város- vidék stb.), annak finanszírozása, iskolai könyvtáros megléte, a szülői-tanári közös civil szervezet ambíciója és még számos körülmény függvénye. Eddig az ismételt állami szintű projektek nem hoztak igazán érdemi eredményt.

A felsőoktatási könyvtárak keletkezése a huszadik század eleji Szingapúrhoz kötődik. Ma 15 állami egyetem működik az államszövetségben, ezek könyvtárai jelentik a hálózat meghatározó elemeit (ezeket a központi könyvtárakat egészíti ki főiskolai és egyéb könyvtárak hálózata). Itt is elég nagy eltérések tapasztalhatók még: a gyűjtemények mérete 50 ezertől (!) 1,5 millióig terjed. A kilencvenes évek végi gazdasági válság egyebek mellett oda vezetett, hogy magánegyetemek létrehozását engedélyezték. Ezek még eléggé fiatal könyvtári gyűjteményeket mondhatnak magukénak. A felsőoktatási könyvtárak elég jól felszereltek informatikai szempontból, így hallgatóik azonnal elsajátíthatják az információs írástudást is, – feltéve, hogy anélkül érkeztek felsőfokú tanulmányiak színhelyére. Évente igen nagyszámú (egy adatok szerint 40 ezer!) maláj fiatal tanul külföldi (amerikai, kanadai, ausztrál, angol) egyetemeken, – főként magiszteri és (mintegy tizedük) doktori szinten. Ez jelentős modernizációs potenciált termel az országnak. (Egy példa: *S. B. Jaafar* asszony, akinek írásait e rövid összefoglalóban hasznosítjuk, hosszabb időn át a MNK főigaz-

gatójaként működött, ma pedig tanít az egyik egyetem könyvtár- és információtudományi tan-
székén: BA-diplomáját Ausztráliában, MA-ok-
levelét az amerikai Indianai Egyetemen, kiegészítő diplomáját pedig az angol Hull Egyetemen
szerezte.) De egyre több külföldi érkezik tanul-
mányok végzésére Malajziába is (ezek száma is
megközelíti a 40 ezret, e számot szeretnék pár
év alatt 100 ezerre növelni).

A szakkönyvtárak zöme a különféle főhatóságok szakembereinek információellátását szolgálja, de néhány tágabb funkciókat is vállal.

A maláj könyvtárak modern együttműködése a szabványosítás teljesítésén alapul. Már a hetvenes években kidolgoztak maláj MARC-alapú szabványokat. Ekkortól adják ki a külföldi folyóiratok országos lelőhelyjegyzékét is. Ma számos irányadó normatíva is segíti a könyvtárfejlesztést (közkönyvtári alapterületi normatíva, magánegyetemek könyvtári normatívája stb.).

A maláj könyvtárak igen aktívak a nemzetközi együttműködés terén. Ennek egyik szintje a dél-kelet-ázsiai országokat fogja át, de számos IFLA-szintű projekt is ismeretes. Hosszú időn át rendszeresen összegyűltek a nagyrégió nemzeti könyvtárainak és országos dokumentációs központjainak vezetői (NLDC-SEA = National Libraries and Documentation Centers of Southeast Asia), újabban a nemzeti könyvtári képviselők értekezletei vették át ennek szerepét (National Library Group of Southeast Asia). Évente rendkívül tartalmas – mintegy száz előadást felvonultató – nemzetközi digitális könyvtári konferenciákat (ICADL = International Conference on Asian Digital Libraries) tartanak a régióban, ezek egyikét (a hatodikat 2003-ban) a maláj fővárosban szervezték meg. A konferencián a világ minden tájáról érkezett szakemberek vesznek részt, különösen számottevő és rendszeres az amerikai érdeklődés.

Bibliográfia

Afaq, Novera – Mahmood, Khalid: Use of LIS journals in developing countries – a comparative study of Malaysia and

Pakistan. In: Library Review, vol. 54. 2005. no. 3. p. 192–199.
Bakar, Ahmad B. A.: IT competencies in academic libraries. The Malaysian experience. In: Library Review, vol. 54. 2005. no. 4. p. 267–277.

Eng Ngah Looi – Sui Wai Yeng: The inevitable future of the Electronic Theses and Dissertations within Malaysian context. In: 6th International Conference on Asian Digital Libraries, December 2003. Kuala Lumpur. Proceedings. (Ed. by) Sung Hyon Myaeng. 2003. p. 340–350.

Jaafar, Shahar Banun: Libraries in Malaysia. In: Encyclopedia of Library and Information Science. 2nd ed. (Ed. by) M. A. Drake. Vol. 2. New York, Basel: Dekker, 2003. p. 1561–1577.

Jaafar, Shahar Banun: Malaysian Library Association. In: Encyclopedia of Library and Information Science. 2nd ed. (Ed. by) M. A. Drake. Vol. 3. New York, Basel: Dekker, 2003. p. 1735–1741.

Könyvtári statisztikai adatok. In: Malaysian Journal of Library Science http://www.pnm.my/new/melayu/statistik/2003/awam_ahli2003/htm (2006.12.30.)

Library of Congress Federal Research Division: Country profile: Malaysia, September 2005. <http://lcweb2.loc.gov/frd/cs/profiles/Malaysia.pfd> (2007.02.18.)

Stamp, Gavin: Malaysia focused on 2020 vision. BBC news <http://newsvote.bbc.uk/mpapps/> (2007.02.17.)

Rahman, M. Z. A.: The library of the International Institute of Islamic Thought and Civilization (ISTAC). In: Library Review, vol. 54. 2005. no. 1. p. 59–67.

Wan Mamat, Haji Wan Ali bin: Country report for the CDN-LAO meeting 2006. <http://www.nla.gov.au/lap/documents/malaysia06.pdf> (2007.02.17.)

Dél-Korea (Koreai Köztársaság)

Általános ismertetés

A Koreai-félszigeten elhelyezkedő ország népe több mint fél évszázada viseli a kettéosztott állapotot. A délen elhelyezkedő Koreai Köztársaság (továbbiakban röviden Korea) rendkívül figyelemre méltó fejlődési pályát futott be: nem utolsósorban könyvtári tekintetben. Ennek

elismeréseképp fogható fel, hogy az IFLA világkonferenciáját 2006 augusztusában ötezer résztvevővel Szöulban tartották, élvezve a koreai államvezetés figyelmét és részvételét (korábban Thaiföld és Kína rendezhetett IFLA-közgyűlést Ázsiában). 1988-ban olimpia, 2002-ben – Japánnal közösen szervezett – labdarúgó világbajnokság helyszíne volt.

A két Korea területe 222 ezer km², ebből a déli államé csaknem 100 ezer km² (ennek 70%-a hegyes vidék), tehát a kisebb rész, viszont a lakosság kétharmada délen él.

Korea az elmúlt fél évszázadban páratlanul lendületes fejlődéssel büszkélkedhet. A korábban (1910–1945 közt) japán megszállás alatt álló, majd nagyjából agyonbombázott, ásványkincseitől megfosztott (ezek döntő hányada az északi részt gazdagítja) ország számos tekintetben a világ élvonalába jutott. Négy évtized alatt az egy főre számított nemzeti termék százszorosára nőtt, s ma megközelíti a 700 milliárd dollárt – a világon a 8. legnagyobb –, egy főre számítva 14 ezer dollár. A mai nemzeti össztermék összetételében a szolgáltatások aránya kétharmadnyi, az iparé csaknem egyharmad, így a mezőgazdaság már csupán 3%-ot mondhat magáénak. Tehát Korea egyértelműen posztindusztriális társadalom. Egy évszázados fejlődés mutatja eredményeit. Koreában készült 1377-ben a világ legrégebb, mozgatható fémbetűkkel nyomott könyve (ma az Unesco világörökség listáján szerepel), de modern – nyugati technikájú – nyomtatógép csak 1883-ban bukkant fel. Ma 23 millió vezetőes és 35 millió mobiltelefonról szólnak a statisztikák, a széles sávú hozzáférések száma eléri a 30 milliót (lakosság 60%-a, 2001: 8, 2002: 10 millió volt!): a koreai lakosság így a széles sávú internetes hozzáférésben *világelső*. A használt tévékészülékek száma meghaladja a lakosság-számot (57 millió).

Korea népessége napjainkban megközelíti az 50 milliót, a lakosság négyötöde városi jellegű településen lakik. Magas a népsűrűség (480 lakos/km², a hazai három és félszerese). A várható élet-

tartam növekszik (eléri a 76 évet). A lakosság fele számít vallásosnak, egy-egy negyedet képvisel a buddhizmus és a kereszténység, néhány százalékot ér el a konfucianizmus. Az írás-olvasás ismerete csaknem száz százalékos. Az iskolakötelezettség kilenc évre szól, ezzel együtt a gyerekek 95%-a tanul középiskolában, s a végzetek negyede továbbtanul a 350 felsőoktatási intézmény valamelyikében.

Könyvtári helyzetkép

A modern könyvtári ellátás előtörténete az ötvenes évek elejéhez vezet vissza, amikor *Ohm-Dae-sup* vándorló minikönyvtárakat szervezett a falusi lakosság közt végzett kulturális munka keretében. Egy-egy minikönyvtár egy könyvespolcból, főként 14 év körüli gyerekek olvasóklubjából és talán 30 könyvből állt. 1970 körül már 35 ezer ilyen egységet számláltak az országban. A későbbiekben modernebb könyvtárszervezési elvek jutottak érvényre...

Az 1961-ben hatalomra került katonai diktatúra hozzájárított a társadalom erőteljes modernizálásához. Ennek keretében 1963-ban született az első könyvtári törvény, amelynek tartalmát azóta többször felrészítették (újabbán 1991-ben).

Ma Koreában közel 12 ezer könyvtárról szólnak a szakmai statisztikák (az elmúlt tíz évben bő egyharmados növekedést mutatva, ezen belül a közkönyvtárak száma 50% fölötti arányban nőtt). A 12 ezerből (modern jellegű) közkönyvtár közel 500, 438 felsőoktatási, 570 szak- és több mint 10 ezer iskolai könyvtár. A közkönyvtárak élén a nemzeti könyvtár – Koreai Nemzeti Könyvtár (KNK) – áll, mely tagolt hálózatra (35 központi szerepkörű, 16 nagyvárosi és tartományi, illetve 436 helyi jellegű könyvtár) támaszkodhat.

Maga az 1945-ben alapított KNK 5 milliós állományával és 230 fős személyzetével nem egyszerűen jelentős szolgáltatásokat nyújtó könyvtár (évi 1,3 millió látogató), illetve a közkönyvtárak központja, hanem 2004 végétől

a Kulturális és Idegenforgalmi Minisztériumtól megkapta a könyvtárpolitikai irányítás hatáskörét is, ami nyilvánvalóan erősíti feladatvállalását. Hatvan éves fennállása alkalmából a KNK megfogalmazta saját középtávú stratégiai törekvéseit (*The National Library of Korea at 2010*, – például a mai közel 5 milliós állományt meg akarják duplázni, még hozzá elektronikus könyvekkel!). Ennek keretében az egyik legnagyobb hatású tétel, hogy 2008-ra elkészül a KNK harmadik központi épülete, amely az Országos Digitális Könyvtárnak fog helyet adni. A második épület 2006-ban készült el és az Országos Gyermek- és Ifjúsági Könyvtár feladatait látja el. A KNK alapépülete 68 ezer m²-t foglal el, s ehhez mérten épülnek a kiegészítő paloták is. A KNK készíti a nemzeti bibliográfiát, amelynek heti frissítése a könyvtár honlapján (<http://www.nl.go.kr/>) tanulmányozható, az éves összesítés pedig DVD-én lát napvilágot. A KNK gépi katalógusa 2,3 millió rekordot tartalmaz (az állomány felét felelve), a központi katalógus adatbázisa 4,5 millió könyv 18 millió példányról tájékoztat, továbbá mintegy 1,1 millió könyv tartalomjegyzékéről és az utóbbi pár év félmillió szakfolyóiratban megjelent cikkéről is információt nyer az olvasó. Újabban a látásban korlátozottak informatikai eszközökkel történő tájékoztatása lett az egyik stratégiai irány.

Országos jelentőségű a Parlamenti Könyvtár (PK, 1952–) is (2,5 milliós állomány, 275 fős személyzet, évi fél millió látogató), amely egyfajta második nemzeti könyvtárként a sajtó- és a doktori disszertációk országos bibliográfiájáért felelős. A PK is jelentős digitális könyvtárat épít (jelenlegi mérete mintegy 600 ezer könyvvel azonos, a digitális könyvtár több mint 700 egyetemi könyvtári és egyéb közintézményi pontról érhető el). További országos jelentőségű könyvtár működik a Legfelső Bíróság keretében, amely a koreai bíróságok információellátásáért felelős intézményként hozzáférhetővé tesz a hálón az összes bírósági határozatot 1996-tól kezdődően (a precedens jellegű bíraskodás

országában egy ilyen eszköz felbecsülhetetlen kincs), valamint kiterjedten tájékoztat a jogi jellegű szakirodalomról is.

A közkönyvtárak közel fele közvetlenül a helyi önkormányzatok, másik fele a helyi oktatási hivatalok (testületek) irányítása alatt működik. A fejlődéshez nagyban hozzájárult az önkormányzati rendszer bevezetése 1995-ben. A fiókkönyvtárak száma elenyésző (39). Az országos célkitűzés megfogalmazta, hogy pár éven belül 750 fölötti közkönyvtári szervezet legyen, vagyis átlagban jusson minden 60 ezer lakosra egy könyvtári szervezet (ma 90 ezerre jut egy, – a hiányokat mutathatja az az adat is, hogy a főváros 25 kerülete hiányolja a fiókkönyvtárat). Az állomány országosan megközelíti a 40 milliót, egy könyvtárra átlag közel 80 ezer, egy lakosra csupán 0,8-0,9 kötet – az USA-ban és Nagy-Britanniában ennek háromszorosa (emelik ki koreai források) – jut. A könyvtárakban foglalkoztatottak átlagos létszáma 12 fő, ebből 4 fő könyvtáros szakember. A közkönyvtárakban együttesen mintegy kétezer könyvtáros tevékenykedik, ami az országos teljes létszám 40%-ra tehető (tehát az 50 milliós Koreában összesen 5 ezer könyvtáros szakember dolgozik, az IFLA-normatívák szerinti számnak épp negyede). A széles sávú hálózati kapcsolat már hosszú évek óta minden köz- és felsőoktatási könyvtárat összeköti. A közkönyvtárak is részt vállalnak a digitális könyvtári fejlesztésből, amellyel sok helyütt bevezetik a rádiófrekvenciás (RFID) azonosítót, ami jelentősen gyorsítja a kölcsönzési és egyéb műveleteket. Az országos gyermek- és ifjúsági könyvtár példájára minden nagyobb városban szeretnének a legifjabb olvasóknak mielőbb külön könyvtárépületet vagy legalább könyvtári részt kialakítani. Újabban évente 30–50 modern könyvtárépület emelnek. Hatvan bibliobusz egészíti ki a közkönyvtári infrastruktúrát (ezek olyan népszerűek, hogy olvasóik tízszer annyi kötetet kölcsönöznek átlagosan, mint a „hagyományos, stabil” könyvtárakban). Koreában 438 felsőoktatási intézmény működik,

ebből 61 kormányzati vagy helyi állami fenntartású egyetem, 200 magánegyetem és főiskola, míg a fennmaradó 151 csak főiskolai szintű (BA) képzésre vállalkozik. Legjelentősebb a Szöuli Országos Egyetem Könyvtára (2,5 milliós állomány, 107 dolgozó, ebből 76 könyvtáros). A magánegyetemek közül a Korea, illetve a Yonsei Egyetem könyvtára emelkedik ki (egyenként kb. 1,7 milliós állomány). Az országos felsőoktatási állomány mintegy kétszerese a közkönyvtárainak, s megközelíti a 100 milliós egységet, – átlagosan egy felsőoktatási könyvtárban 220 ezres állomány és kilenc dolgozó mutatható ki. Az egyetemek a hallgatókért folytatott versenyben az információellátás új lehetőségeit vezetik be: e-könyvek, melyek a mobiltelefonra vagy PDA-ra letölthetők, wifi digitális könyvtári környezet a kampuszon stb. A technikai fejlesztések, másrészt a kényszerű takarékoság jegyében gyakoribbá vált az egyetemi könyvtár és a számítógéppont szervezeti összevonása (új nevük általában „egyetemi információs központ”). Kiterjedten alkalmazzák a konzorciális beszerzéseket a fontos szakirodalom elektronikus elérése végett (ez ott is nélkülözhetetlennek tűnik, hisz a papíron rendelt folyóiratok száma mindössze 15 ezer), de gyakori a külföldi (japán, orosz, kínai) társegyetemek könyvtárával való érdemi együttműködés is. A kiadókkal és terjesztőkkel kötött szerződések értelmében már 40 ezer (!) elektronikus folyóirat vált hozzáférhetővé az akadémiai hálózatban.

A koreai iskolarendszer 5500 elemi (hat év), 2900 felső tagozatos (3 év) és 2200 középiskolából áll. Az 1994-es könyvtár- és olvasást támogató törvény (Libraries and Reading Promotion Act, – ez váltotta fel a korábbi többször is módosított 1963. évi) kötelezően előírja minden iskola számára könyvtár működtetését (jelenleg mindössze pár száz iskola nem teljesíti ezt az előírást (alapfokon 86, felső tagozaton 92, a középiskolákban 100%-os a teljesítés). Az átlagos gyűjtemény alsó szinten 5200 kötet, a következő kettőn pedig 4600, illetve 6000 kötet. Így a

közel 8 millió tanuló átlagban 7,5 kötethez jut iskolai könyvtárból. Az iskolai könyvtárak mintegy 60%-a már 2004 végére széles sávú elérést biztosított a világhálón. Egy-egy iskolai könyvtárban 40–120 közti olvasóhely található (első az elemi, utóbbi a középiskolákban). Igen nagy a hiány szakképzett könyvtárosokban, – ezek száma mindössze 150 körül mozog (az elvártnak csupán 1–2%-át mutatva).

A szakkönyvtárak köréből azok emelhetők ki, amelyek fontos kutató és fejlesztő intézmények információs háttérét biztosítják. A szakkönyvtárakban 2300 ember tevékenykedik, ezek fele könyvtáros szakember, míg az átlagos gyűjtemény 23 ezer kötetre tehető. E könyvtárak kétharmada a fővárosban és közvetlen környékén található, ami a hozzánk hasonló koncentráció képét vetíti elénk. Az országos állomány megközelíti a 15 milliót.

A *Koreai Könyvtáros Egyesület* 2005-ben ünnepelte 50 éves fennállását. Az egyesület – és egyes szakbizottságai – mindvégig hozzájárultak a könyvtári modernizációhoz (1955-ben mai értelemben 12 köz-, 43 felsőoktatási és 15 szakkönyvtár működött, s bennük összesen 423 szakember). Az egyesület 1997-ben fogadta el a szakma etikai kódexét. Az első könyvtártudományi tanszék – amerikai közreműködéssel – épp fél évszázada, 1957-ben jött létre a Yonsei Egyetemen. Ma legalább 50 egyetemen és főiskolán folyik könyvtáros képzés, ezek közel harmada doktori tanulmányokra is lehetőséget ad.

Bibliográfia

Chansik, Cho: Historical development of librarianship in South Korea. In: IFLA 62nd General Conference, August 1996. <http://www.ifla.org/IV/ifla62/62-choc.htm> (2007.02.20.)

Hee-Yoon Yoon – Duk-Hyun Chang – Young-seok Kim: Libraries in Korea: a general overview. In: IFLA-Journal, vol. 32. 2006. no. 2. p. 93–103.

Kaser, D.: Korean micro libraries and private reading rooms. In: Library Journal, vol. 91. 1966. no. 2. p. 6035-6038.

Koh, G. L.: Korea, Libraries in the Republic of... In: Encyclopedia of Library and Information Science. New York: Dekker, 1975.

Lee Pongsoon – Um, Young Ai: Libraries and librarianship in Korea. Westport: Greenwood Press, 1994.

LIBREAS, In: Library ideas, 2006. No. 4. A Humboldt Egyetem (Berlin) Könyvtártudományi Intézetének online folyóirata. Koreai anyagok az IFLA-ról. http://www.ib.hu-berlin.de/~libreas/libreas_neu/ausgabe7/003red.htm (2007.02.20.)

Ministry of Culture and Tourism: Library development roadmap: 2003–2011. Seoul: 2002. Ministry of Education and Human Resources Development: Roadmap to the improvement of school libraries. Seoul: 2002.

Moon-ja Ro: Das südkoreanische Bibliothekswesen: Gegenwart und Zukunft. In: Zentralblatt für Bibliothekswesen und Bibliographie B. 53. 2006. 2. S. 79–87.

The National Library of Korea. Country report, 14th CDNLAO. Manila, 26 March 2006.

Richter-Ngogang, Barbara: Modernste Technik trifft auf jahrhundertalte Tradition: Übersicht über das südkoreanische Bibliothekswesen – mit einem Blick nach Nordkorea. In: Buch und Bibliothek, B. 57. 2005. 10. S. 701–707.

Wontae Choi: The development of digital libraries in South Korea. In: Libri, vol. 53. 2003. p.130–141.

Yong-jae Lee – Jae-soon Jo: The modern history of the library movement and reading campaign in Korea. World Library and Information Congress: 72nd IFLA General Conference and Council. 20–24 August 2006. Seoul. http://www.ifla.org/IV/ifla72/papers/119-Lee_Jo-en.pdf (2007.02.17.)

Yoon-Ok Han: Korea: a study of school library policy development. In: School Libraries Worldwide, Jan. 2006.

Szingapúr

Általános ismertetés

Szingapúr egy nagyobb és tucatnyi kisebb szigetből áll, összes területe 700 km² (Budapest 525 km²). Lakossága elég gyorsan nő, ma mintegy 4,5 millió lakost számlál. Az aktív munkát folytató munkaerő száma 2,5 millió. Szingapúr fejlett pénzügyi, szolgáltatási és ipari-közle-

kedési központ. Pénzforgalmát csupán a legnagyobb világcentrumok (New York, London, Tokió) előzik meg.

A szingapúri társadalom gyors átalakulást mutat minden tekintetben, – számunkra különösen fontos az iskolázottság lendületes arányváltozása. 1994-ben a munkaerő 42%-a nem rendelkezett középfokú végzettséggel (arányuk ma 10%-kal kevesebb), a legfeljebb érettségizettek aránya akkor 43% volt, arányuk ma 37%-re csökken, viszont a felsőfokú végzettséggel rendelkezőké 15-ről 31%-ra emelkedett. Vagyis lényegében egyharmados arányt képvisel mind a három szint. Ez a nélkülözhetetlen alapfeltétel a tudásbázisú gazdaság érvényesüléséhez.

Ma a városállam területének 99%-a szélessávú internetes hálózattal van átszöve, ennek áldásait közintézmények és lakások egyaránt élvezik. A World Economic Forum által évente kibocsátott, az országok információs technológiában elért helyét mutató index alapján Szingapúr a 2002/2003-as jelentés óta minden évben dobogós (2004–2005-ben első, következő évben az USA mögött második) a világban.

Könyvtári helyzetkép

A kilencvenes évek elején kezdődött a szingapúri könyvtárügy máig tartó folyamatos megújulása, – s már elkészültek a 2010-ig tartó újabb tervei. 1991-ben a szingapúri közkönyvtárakban olvasóként beiratkozott a lakosság negyede, s kölcsönzött egész évben összesen 5,5 millió kötetet. 2001-ben a lakosság kétharmada lett beiratkozott olvasó, a kölcsönzött egységek száma pedig hatszorosára, azaz 28 millióra nőtt. Ilyen egyedülálló sikertörténet nem ismeretes a modern könyvtárügyben. Követendő példaként elemzik minden komoly helyen (Németország, Új-Zéland). Mutatói alapján maga mögött hagyta az egyik példaképet, Amerikát is. Ott a lakosság nagyobbik fele (52%) van beiratkozva, itt kétharmad, ott évente átlag egy lakosra 6, itt nyolc kölcsönzés jut. Ott egy lakosra számítva

24 dollárt költenek közkönyvtári célra, itt hajszaál híján ugyanannyit (23 dollárt, de ebből kicsit többet gyarapításra, mint Amerikában).

Az egész könyvtári fejlesztés másfél évtizede indult. 1992-ben készült el (1994-ben véglegesítették) a *Library 2000* (Könyvtárak 2000-ben) című program. A kormány a végrehajtásra komoly jogositványokkal rendelkező központi hivatalt (National Library Board – Országos Könyvtárügyi Hivatal) állított fel, amely 1995-ben kezdve munkáját egyszerre irányítja a nemzeti könyvtárat és a közkönyvtári hálózatot. Az eltelt tízéves fejlesztési periódus egyszerre hozta a könyvtárak szinte robbanásszerű fejlődését – építkezésben, technológiában, igénybevételben egyaránt. Egy friss beszámoló a berlini IFLA-közgyűlésen olyan könyvtárak felállításáról szólt, amelyek az olvasók teljes körű önkiszolgálását (do-it-yourself = csináld magad) teszik lehetővé (RFID és más technikák révén), beleértve a késedelmi díjak fizetését és egyéb, eddig munkaiigényesnek számító munkákat is.

A Nemzeti Könyvtár új épületének tervezése 1998-ban indult, s végül 2005-ben avatták fel, mint az egyik legkorszerűbb könyvtárat szerte a világban. Az összesen mintegy 57 ezer m² alapterületű dupla épület nem teljesen a könyvtárré (egyéb hivatalok és szolgáltató intézmények is helyet kaptak). Tudatosan vállalták a tervezők, hogy turisztikai látványosság is legyen (több látványlift visz fel a 16 emelet tetejére, különleges kilátást biztosító éttermek stb.). Az épület megszületését egy nagyarányú alapítványi ajándék (60 millió szingapúri dollár, kb. 40 millió USD, azaz 10 milliárd Ft) is megkönnyítette. A helybeni használatra szánt 6 emelet így az ajándékozó nevét vette fel (Lee Kong Chian Reference Library). A földszint 6400 m²-en tipikus közkönyvtári (kölcsonzés stb.) funkciót lát el.

Amikor a *Bertelsmann Stiftung* támogatásával a Német Könyvtári Szövetség 2004-ben fejlesztési stratégia kidolgozására vállalkozott, akkor öt ország tapasztalatait behatóan elemezték. Az élen-

járó tapasztalat forrásai (best practice) a németek számára: Egyesült Királyság, Dánia, USA, Szingapúr és Finnország. (Meglépő, hogy itthon nem váltott ki figyelmet ez a stratégia – igaz, látványos eredményt ott még nem hozott –, sem a száz oldalas kitűnő összefoglaló az öt ország meghatározó módszereiről és eredményeiről). Legújabbán az új-zélandi könyvtári stratégia foglalkozik a szingapúri eredményekkel, külön kiemelve, hogy könyvtárápületekre és állománygyarapításra 1,3 milliárd amerikai dollár (260 milliárd Ft) nagyságrendben költöttek.

A szingapúri könyvtári adatok:

a) közpénzből fenntartott könyvtárak: kb. 600 (60 közkönyvtár, 6 egyetemi könyvtári hálózat, 150 szak- és mintegy 370 iskolai könyvtár);

b) közkönyvtárak: 1 nemzeti, 3 regionális (ezek egyenként legalább 10 ezer m²-es épületben fél milliós állománnyal), 20 közösségi (közülük 10 vagy plaza vagy kerületi önkormányzati hivatal épületében), 15 gyermekkönyvtár,

- kölcsönzés: 34,5 millió, olvasók száma: 1,84 millió (közülük 1,4 millió használt számítógépet is), látogatók: 29,8 millió, 8,8 millió keresés a honlapról (2005),

- állomány: minden típus együtt 8,3 millió, ebből 7,3 millió könyv (ebből 4,6 angol, 1,86 kínai, 0,58 maláj és 0,25 millió tamil nyelven, – az összesből 3 millió a gyermekek számára), továbbá mintegy 200 ezer AV- és elektronikus dokumentum.

Állománygyarapításra 2000/2001-ben 21,5, 2005/2006-ban már 29 millió euró értékben (7,2 milliárd Ft, egy lakosra 1600 Ft, ez a hazai értéknek kb. nyolcszorosa) költöttek.

Korábban 30 év kellett, hogy a szingapúri közkönyvtárak elérjék az 1 millió olvasó szintjét, az átfogó fejlesztés most *tíz év alatt megduplázza* az olvasók számát. A közkönyvtárak használói nagymértékben a fiatalabb korosztályok képviselőiből kerülnek ki (a fiatalabb nemzedékeknel a kétharmados arányt is meghaladja, ráadásul ők évente átlag 20–40 egységet kölcsönöznek), míg például a 65 év feletieknek csak 5–10%-a veszi

igénybe a közkönyvtárak szolgáltatásait. Nemek szerinti vizsgálatnál a nők előnye egyértelmű.

Bibliográfia

Bertelsmann Stiftung – Bundesvereinigung Deutscher Bibliotheksverbände: Bibliothek 2007. Internationale Best-Practice-Recherche. Gütersloh: Bertelsmann Stiftung, 2004. – 99 S. (Szingapúr: S. 61-74.) http://www.bibliothek2007.de/x_media/pdf/best_pactice_recherche.pdf (2007.03.04.)

Chia, Christopher: Creating an inclusive information future through Singapore's libraries. 2002. 13 p. <http://www.vala.org.au/vala2002/2002pdf/32Chia.pdf> (2007.02.27.)

Chia, Christopher: Transformation of libraries in Singapore. In: Library Review, vol. 50. 2001. no. 7–8. p. 343-348.

Hallowell, R. C. – Knopp, I. (et al.): Transforming Singapore's public libraries. Boston: Harvard Business School, 2001.

Hornridge, Anna-Katharina: The construction of knowledge based economies versus knowledge societies: the cases of Germany and Singapore. 20 p. <http://www.dipf.de/> (2007.03.02.)

IDA Singapore (Infocommunication Development Authority): 2006 Annual survey of infocom usage in households and individuals. <http://www.ida.gov.sg/> (2007. 02.28.)

IDA Singapore: Statistics on telecom services for 2006. <http://www.ida.gov.sg/> (2007.03.01.)

IDA Singapore: Connected Singapore: A new blueprint for infocomm development. http://www.ida.gov.sg/idaweb/doc/download/12235/Connected_Singapore.pdf (2007. 03. 03.)

IDA Singapore: Totally connected, wired and wireless. Report by the iN2015 Infocomm... Subcommittee. 52 p. http://www.in2015.sg/pdf/09_infocomm_infrastructure_services_and_technology_devt.pdf (2007.03.03.)

Library 2000 Review Committee: Library 2000: Investing in a learning nation. Singapore: SNP Publ. 1994.

Library Association of New Zealand (LIANZA): Strategic framework for public libraries. Report on the consultations papers. 21 p. Wellington, Oct 2006. http://www.lianza.org/nz/library/files/store_011/Strategicframeworkconsultationreport.pdf (2007.03.03.)

National Library Board of Singapore: Fast facts. <http://www.nlb.gov.sg/> (2002.02.27.)

National Library Board: Library 2010: Libraries for life, knowledge for success. 51 p. 2005. <http://www.nlb.gov.sg/L2010/L2010.pdf> (2007.03.02.)

Luyt, Brendan: Internet access in libraries: a comparison of press coverage between Canada and Singapore. In: The International Information and Library Review, vol. 38. 2006. p. 205–214.

Mittermaier, Bernard: Die library=esplanade in Singapore. In: LI-BREAS – Library Ideas, 2006. No. 4.

Mittermaier, Bernard: Libraries in Singapore. Jülich: Verl. d. Forschungszentrums Jülich. 2006.

Ngian Lek Choh: Public libraries in Singapore. 4 p. <http://www.ifa.org/II/68/annual/cr0203-sg.pdf> (2007. 02.21.)

Ngian Lek Choh: A totally do-it-yourself library without a library customer service desk: the Singapore experience. World Library and Information Congress: 69th IFLA General Conference and Council, 1-9 August 2003, Berlin 7 p. <http://www.ifa.org/IV/ifa69/papers/050e-Ngian-Lek-Choh.pdf> (2007.03.03.)

Pearson, Clifford: The National Library in Singapore. In: Architectural Record. <http://archrecord.construction.com/> (2007.02.28.)

Ramachandran, R.: The „national” role of the National Library Board of Singapore. 65th IFLA Council and General Conference. Bangkok, Aug. 1999.

World Economic Forum: Global Information Technology Report 2005.

Összegzés helyett

Sokan gondolják, hogy a Csendes-óceáni régió lehet a közeljövő legdinamikusabb fejlődést mutató térsége. Mi itt most Japánnal és Kínával nem foglalkoztunk, de az érintettek körében is számos bizonyító erejű folyamatra találhatunk. Könyvtáros szemmel, a szakmai tendenciákat elemezve érdemes *néhány fontos hajtóerőt* említeni:

- az oktatás feltétlen tisztelete, az iskolázottsági szint erőteljes emelése,
- egyértelmű, hosszabb távon érvényesülő kormányzati szándékok (oktatás, infokommunikációs technika, könyvtárak),

- jól szervezett központi szolgáltatások és erősödő szakmai képzés (otthoni, illetve külföldi doktori szinttel koronázva),
- erős városfejlesztési támogatás a könyvtárak középpontba helyezésére,
- növekvő könyvtári ráfordítások (Szingapúr már amerikai szinten, a miénknél négyszer többet költ egy főre számítva).

Nyilvánvaló, hogy ezek a folyamatok egymást is erősítik: ha az országos és helyi politika sokat vár a könyvtáraktól, akkor ad is, következésképp a könyvtárak szövetségi köre széles hálót képez (messze meghaladva a hazait).

Információs műveltség: pedagógiai forradalom a könyvtárban?

Koltay Tibor

Globalizálódó világunknak olyan állampolgárokra van szüksége, akik rendelkeznek az írástudás készségeivel, információs műveltséggel, akik sokat olvasnak, tisztán látnak és gondolkodnak, jól értesült emberek módjára kérdeznek, megkérdőjelezik a szaktekintélyek, de még saját maguk állításait is.¹

Az információs műveltséget tehát az információ társadalom funkcionális írástudásának is nevezhetjük², de semmiképpen sem túlzás jelentős változásokról beszélnünk. A címben szereplő kérdőjelet azonban egyelőre vegyük komolyan, főként, ha forradalomról beszélnünk.

Bizonyosak lehetünk viszont benne, hogy az információs műveltség oktatása a könyvtárak falain túl terjed, az egész oktatást át kell, hogy hassa.

Definíciók és megközelítések

Elsőnek Paul Zurkowski kapcsolt össze 1974-ben két, önállóan is jelentéssel bíró angol szót, így született meg az *information literacy* kifejezés.³

Ezt a kifejezést *információs műveltség*, *információs kultúra*, vagy *információs írástudás*

néven is magyaríthatjuk. Az utóbbi időben az *információs műveltség* elnevezés látszik uralkodóvá válni.

Az *információs írástudás* elnevezés jogosságát leginkább az adja meg, hogy az információs műveltség fogalma az írástudás általános kontextusába ágyazódik be.⁴ Nemcsak a fenti, átvitt értelemben, hanem abban a tekintetben is, hogy alapvető készségei funkcionális írástudás, vagyis nyomtatott és írott információk hasznosításának képessége nélkül nem sajátíthatók el.

Más megfogalmazásban azt mondhatjuk, hogy az információs műveltség kompetenciái nem alakíthatók ki folyamatos és pontos olvasni tudás nélkül.⁵

Ahogy azt David Bawden a témával foglalkozó szemléjében megállapítja, szinte lehetetlen az információs műveltség egyetlen, átfogó definícióját megadni.⁶

Az információs műveltség definícióinak többsége az Amerikai Könyvtáregyesület (ALA) definíciójára épül, azt egészíti ki. E szerint a meghatározás szerint információsan műveltnek azt tekinthetjük, aki felismeri, mikor van szüksége információra; aki megtanulta, hogyan kell tanulni; továbbá ismeri, hogy miként szerveződik

